

full de càlcul

L'impost de successions com a garant de la mobilitat social

vista prèvia >

Una de les batalles ideològiques a nivell econòmic entre dretes i esquerres és la que té a veure amb l'impost de successions. Rebutjat pels primers, reivindicat pels segons. Com funciona aquest impost a Catalunya? Promou la justícia social? Aquest article analitza l'impost per fer-ne una fotografia acurada, tot plantejant la necessitat de reformes perquè segueixi sent una peça clau per a la redistribució de la riquesa i la garantia de la igualtat d'oportunitats.

Sergi Sànchez

Economista de l'Espai 08

@espaizerovuit

Enric Vila

Economista de l'Espai 08

@espaizerovuit

L'Agència Tributària de Catalunya indica que l'impost de successions i donacions grava, tot i que no únicament, «l'adquisició de béns i drets per herència, llegat o qualsevol altre títol successori».¹

És un impost que des del punt de vista individual pot arribar a tenir una important càrrega emocional, ja que només s'aplica davant de la defunció d'una persona propera. A més, grava un fet que, quan es tracta de successions entre pares i fills, és un acte altruista, ja que és una manera que els pares tenen per assegurar que la seva descendència tindrà uns recursos addicionals per seguir gaudint d'una vida plena.

Però des d'un punt de vista col·lectiu, les herències són un dels mecanismes pels quals es pot perpetuar la transmissió entre generacions de la desigualtat de riquesa patrimonial.² I la perpetuació entre generacions de les desigualtats de riquesa patrimo-

nial pot posar en risc un dels pilars bàsics de la nostra societat com és el concepte de meritocràcia i el d'igualtat d'oportunitats, a més d'afavorir grans concentracions de poder polític i econòmic.

I cal remarcar que, malgrat ser objecte d'intenses discussions periòdicament, el funcionament i objectiu de l'impost de successions són uns grans desconeguts per la majoria de la població.

Així, l'objectiu d'aquest article és justificar la fiscalitat de les successions dins els conceptes de la meritocràcia, la igualtat d'oportunitats i la justícia intergeneracional, descriure el funcionament de l'impost de successions a Catalunya, contextualitzar-lo en relació amb l'evidència recent que n'avalua els efectes, i proposar maneres de fer-lo més just i efectiu.

Impost de successions: per què?

En les democràcies liberals com la nostra, la igualtat d'oportunitats i la meritocràcia són dos dels principis més presents en com pretenem organitzar la nostra societat.

La igualtat d'oportunitats implica que totes les persones han de gaudir de les mateixes oportunitats per viure la vida que vulguin, independentment de les seves característiques personals —gènere, religió, classe social... D'altra banda, el concepte de meritocràcia defensa la idea que hem de recompensar el mèrit, recompensar a aquells que s'ho mereixen. De manera més informal: premiar l'esforç entenent que aquell que s'esforça més mereix més recompensa.

Així doncs, podem veure com el concepte d'herència xoca frontalment davant d'aquests dos principis. Des del punt de vista meritocràtic, no hi ha cap mèrit en rebre una herència econòmica. L'individu que la rep no ha fet cap esforç per aconseguir-la i, per tant, el mèrit és inexistent. Respecte a la igualtat d'oportunitats, la premissa bàsica en què se sustenta és que el punt de partida hauria de ser igual per a tothom i les herències donen un avantatge injustificat a aquelles persones que en reben una.³

1 AGÈNCIA TRIBUTÀRIA DE CATALUNYA, «Guia pràctica de l'impost sobre successions i donacions».

2 PIKETTY, «On the long-run evolution of inheritance: France 1820–2050».

3 ALSTOTT, «Equal opportunity and inheritance taxation».

Des d'un punt de vista conceptual, l'impost de successions permet corregir la falla en la igualtat d'oportunitats i la meritocràcia introduïda per part de les herències

Per tant, des d'un punt de vista conceptual, l'impost de successions permet corregir la falla en la igualtat d'oportunitats i la meritocràcia introduïda per part de les herències.

Només amb l'argumentari de caràcter més polític i filosòfic que hem presentat segurament ja n'hi hauria prou per defensar la idoneïtat de l'impost de successions per ajudar a garantir la justícia i l'equitat generacional, però podem trobar altres possibles contraarguments freqüents, contrastables amb la literatura acadèmica que ha anat apareixent recentment en Economia. Nombrosos autors han estudiat la distribució de la riquesa, la seva transmissió intergeneracional i el rol de les herències en aquesta transmissió. Recentment, moltes de les dades que fan servir són de gran qualitat, de manera que ens permeten aprofundir des d'un punt de vista empíric en la idoneïtat de l'impost de successions. Destaquen especialment les recerques de Thomas Piketty, Emmanuel Saez i Gabriel Zucman, emprant sobretot dades de França i els EUA.⁴

Un contraargument habitual en relació amb l'impost consisteix en relativitzar la importància de les herències com a transmissores de desigualtat d'oportunitats o com a factor reductor de la meritocràcia, argumentant que, a la pràctica, tenir pares amb patrimonis alts no necessàriament implica que un individu acabi sent ric o que l'herència li doni un punt de partida avantatjós respecte als altres, sinó que els retorns que obtingui seran fruit del seu propi esforç.

En aquest sentit, per contrastar aquest argument cal destacar tot un seguit de literatura empírica en Economia que explora qüestions com les següents: com d'important és la transmissió intergeneracional de riquesa? Tenir pares rics comporta que els fills també acabin sent rics?

Respecte a la transmissió intergeneracional de la riquesa, un estudi publicat al 2018 amb dades de Suècia⁵ troba una correlació de rang entre la

riquesa de pares i fills d'un 0,3-0,4 i una correlació de rang entre avis i nets de 0,1-0,2. No només troben que existeix una transmissió de riquesa entre generacions, sinó que aquesta és substancial, i que a més afecta més enllà que la generació immediatament posterior.

De fet, aquest efecte que la transmissió de riquesa entre generacions va més enllà de la relació immediata entre pares i fills i inclou també a generacions més antigues com els avis, s'ha documentat per a períodes molt llargs de temps. Hi ha estudis utilitzant dades històriques d'Anglaterra i Gal·les entre 1858 i 2021⁶ i de Florència entre 1427 i 2011⁷ que demostren l'existència de correlacions positives de nivells de riquesa entre generacions, fins i tot, quan el període de temps estudiat sobrepassa els centenars d'anys.

Un altre aspecte sobre el qual trobem evidència empírica recent i d'alta qualitat és el fet de si tenir

Evidence from capitalized income tax data».

5 ADERMON (et. al), «Intergenerational wealth mobility and the role of inheritance: Evidence from multiple generations».

6 CLARK; CUMMINS, «Intergenerational wealth mobility in England, 1858–2012: surnames and social mobility».

7 BARONE; MOCETTI, «Intergenerational mobility in the very long run: Florence 1427–2011».

4 PIKETTY, *El capital al segle XXI*; SAEZ; ZUCMAN, «Wealth inequality in the United States since 1913:

L'evidència ens diu que la riquesa es transmet de generació en generació i que aquesta transmissió és gairebé un fenomen mecànic: si els teus pares són rics, és probable que tu també ho acabis sent

pares rics incrementa la possibilitat que els descendents també siguin rics. La resposta a la pregunta sembla clara, ja que tots podem pensar en diversos factors que incrementin la probabilitat de ser ric si es neix en una família rica. Però la literatura especialitzada va un pas més enllà i intenta clarificar quins són aquests factors i com actuen.

I el que troben és gairebé sorprenent: sí, és més probable que acabis sent ric si els teus pares són rics. Però no perquè et puguin pagar una millor educació, perquè els teus pares tinguin un nivell educatiu més alt o visquis en un barri més exclusiu. És més probable que acabis sent ric pel simple fet que els teus pares ja són rics.

Això és el que troben dos estudis recents sobre el tema. Ambdós estudis, un amb dades de Noruega⁸ i l'altre amb dades de Suècia,⁹ fan servir una estratègia analítica similar, ja que utilitzen dades de nens i nenes

adoptats i les comparen amb les dels pares adoptius. Aquest enfocament, conjuntament amb unes dades molt completes i exhaustives tant pels pares com pels fills, els permet separar factors més innats i factors més ambientals. I en ambdós casos troben que tenir pares adoptius més rics incrementa la possibilitat que el fill adoptiu també acabi sent ric.

De fet, l'estudi de Noruega és capaç de donar dades més precises tant de quina quantitat de riquesa addicional estem parlant, així com de quin és el pes relatiu dels diversos factors. Els seus resultats indiquen que un fill adoptiu acumularà 2.250 dòlars més al llarg de la seva vida per cada 10.000 dòlars més que disposi la família adoptiva. I aquest increment en guanys futurs ve explicat en un 60% pel simple fet d'haver estat adoptat per una família més rica.

Com veiem, l'evidència empírica ens dona una imatge més precisa de com funciona la transmissió de riquesa entre generacions i com aquesta afecta la igualtat d'oportunitats. L'evidència ens diu que la riquesa es transmet de generació en generació i que aquesta transmissió

és gairebé un fenomen mecànic: si els teus pares són rics és probable que tu també ho acabis sent.

Per tant, l'argument que l'herència és contrària a la igualtat d'oportunitats i la meritocràcia no és només un argument ètic, sinó que també té rellevància empírica per com es transmet la riquesa i les oportunitats en la societat actual.

Cal apuntar que encara que les herències no puguin ser justificables des d'un punt de vista d'equitat i justícia, com ja dèiem a la introducció, és totalment legítim i defensable que uns pares vulguin cedir recursos als seus fills per assegurar-se, en la mesura del possible després de la seva mort, que tenen els recursos necessaris per seguir gaudint d'una vida plena. Aquest component d'altruisme intergeneracional dintre de l'ens familiar és gairebé indestruïble de la condició humana.

El nostre argument és que quelcom que és legítim en una escala més individual pot generar tensions de justícia, desigualtat i equitat quan s'analitza des d'un punt de vista col·lectiu. És una qüestió de política

8 FAGERENG (et. al), «Why do wealthy parents have wealthy children?».

9 BLACK (et. al), «Poor little rich kids? The role of nature versus nurture in wealth and other economic outcomes and behaviours».

Mentre que a les herències dels hereus més benestants hi predominen els actius financers i immobiliaris, a la resta hi predominen els comptes bancaris, amb una rendibilitat clarament inferior

pública saber trobar un encaix entre aquests dos elements contraposats. I en ser una qüestió de política pública, l'impost de successions pot ser una bona mesura per buscar aquest punt de trobada.

Què ens diu l'evidència?

Havent descrit el comportament de la transmissió de la riquesa entre generacions, en aquesta secció repassarem l'evidència existent sobre quin paper juga l'impost de successions de cara a la distribució de la riquesa. És a dir, si pot servir de contrapès al fet que la transmissió de riquesa en perpetua una distribució poc equitativa.

Si bé hi ha hagut intensos debats en la literatura sobre si les herències augmenten o disminueixen la desigualtat de riquesa, sembla que el consens actual, facilitat per l'accés recent dels investigadors a dades administratives intergeneracionals d'alta qualitat, afavoreix la segona posició, però només a curt termini.

A curt termini, les herències redueixen la desigualtat de riquesa perquè,

encara que els hereus rics heretin més béns, la importància relativa de l'herència sobre la seva riquesa és molt més elevada en hereus menys rics.¹⁰ A Suècia, les herències produeixen un augment de la proporció de riquesa posseïda per la part baixa de la distribució —ja que als decils més baixos la riquesa és negativa a causa de deutes i l'herència permet reduir-los— i un descens de la proporció de riquesa posseïda pel decil més ric. Això també passa en d'altres estats europeus, incloent l'Estat espanyol.¹¹

Però, a llarg termini, aquesta disminució tendeix a revertir-se i pot convertir-se en un augment de la desigualtat, com mostra el recent estudi dels economistes Arash Nekoeim i David Seim a Suècia.¹² En aquest estat, la gran majoria d'hereus esgoten l'herència rebuda al cap de deu anys, reduint la quantitat d'actius en propietat —per exem-

ple, venent un immoble heretat—, mentre que els descendents més afavorits —prèviament rics o que reben una herència relativament quantiosa— mantenen la seva riquesa passada una dècada, contribuint a una major desigualtat de riquesa. La composició d'aquesta herència pot explicar aquestes diferències: mentre que a les herències dels hereus més benestants hi predominen els actius financers i immobiliaris, a la resta hi predominen els comptes bancaris, amb una rendibilitat clarament inferior. El fet que Suècia tingui un ascensor social relativament funcional, així com una tendència a la compra d'habitatges menor que la nostra,¹³ fa que les situacions no necessàriament siguin comparables, si bé és lògic que certs patrons es repeteixin.

Tal com mostra un estudi de la mateixa organització, del 2021, la majoria d'estats de l'OCDE —24 de 36— disposaven d'algun tipus d'impost sobre herències o patrimoni.¹⁴ Malgrat grans diferències en el

10 ELINDER (et. al), «Inheritance and wealth inequality: Evidence from population registers».

11 BÖNKE (et. al), «How inheritances shape wealth distributions: An international comparison».

12 NEKOEIM; SEIM, «How do inheritances shape wealth inequality? Theory and evidence from Sweden».

13 EUROSTAT, «House or flat - owning or renting».

14 OCDE, «Inheritance Taxation in OECD Countries».

A més de l'equitat, a l'hora de dissenyar una fiscalitat òptima també cal tenir en compte l'eficiència, ja que l'impost altera els incentius i el comportament dels contribuents

disseny del tribut, en la majoria de casos troben que qui el paga són els hereus, els tipus són progressius i també es documenta una progressiva disminució de la mida de les bases fiscals degut a una tendència a reduir o eliminar aquest tipus de tribut, disminuint la recaptació i l'equitat. De mitjana, la recaptació de l'impost només suposa un 0,5% dels ingressos fiscals dels membres de l'organització.

Però, l'impost redueix la desigualtat de riquesa?

L'impost de successions pot ser una arma de doble tall a curt termini quant als seus efectes sobre la desigualtat de riquesa. Si ens fixem en els patrimonis baixos, pot fer augmentar marginalment la desigualtat de riquesa respecte a una situació sense impost pel que hem comentat més amunt respecte a l'efecte anivellador que poden tenir les herències a la part baixa de la distribució. Això és especialment rellevant a l'Estat espanyol, on molts hereus a la part baixa de la distribució reben herències proporcionalment elevades i il·líquides com poden ser els habitatges, que fan difícil afrontar el

pagament de l'impost malgrat les bonificacions, fomentant l'endeutament.¹⁵ Al mateix temps, però, augmentar l'impost per reduir les herències dels patrimonis alts pot contribuir a una reducció de les desigualtats de riquesa a l'empitjorar la situació relativa dels hereus de la part alta de la distribució de la riquesa. El que acaba decantant la balança és el que es fa amb la recaptació fiscal. Si es redistribueix adequadament, el possible efecte desigualador de l'impost desapareix i l'impacte total acaba sent reductor de les desigualtats.¹⁶

A més de l'equitat, a l'hora de dissenyar una fiscalitat òptima també cal tenir en compte l'eficiència, ja que l'impost altera els incentius i el comportament dels contribuents, per exemple, en la seva manera d'estalviar. Així, un mal disseny de l'impost pot generar distorsions perjudicials per a la societat que redueixin el benefici global del mateix. El cas concret de

l'impost de successions implica distorsions tant en els donants com els hereus. Els donants poden reaccionar a l'impost planificant fiscalment la seva herència donant-la parcialment en vida en forma de donacions, reduint el seu estalvi o traslladant-se a comunitats autònomes en què renunciïn a tenir aquest impost. La magnitud dels seus efectes és difícil de mesurar, ja que cada donant té motius diferents per deixar herència i les seves reaccions a l'impost també ho són, però es considera que gravar les successions és menys distorsionador que gravar el patrimoni en vida anualment.¹⁷ D'altra banda, les reaccions per part dels hereus al fet de rebre una herència poden incloure una reducció de la seva oferta de treball. Amb l'impost es pot reduir aquesta distorsió i augmentar l'eficiència limitant aquest fenomen.¹⁸ Una excessiva concentració de riquesa també pot esdevenir una font d'ineficiència en el funcionament de la societat i l'economia, de manera que l'impost pot contribuir a reduir-la.

15 MICÓ-MILLÁN, «The effects of inheritance and gift taxation on upward wealth mobility at the bottom: Lessons from Spain».

16 ELINDER (et. al), «Inheritance and wealth inequality: Evidence from population registers»; COWELL (et. al) «Inheritance taxation: Redistribution and predistribution».

17 ADVANI; TARRANT, «Behavioural responses to a wealth tax».

18 KINDERMANN (et. al), «Inheritance taxation and wealth effects on the labor supply of heirs».

A Catalunya, el tipus impositiu de l'impost de successions i donacions se situa entre el 7% i el 32%

L'impost de successions a Catalunya

Les característiques principals de l'impost de successions català es poden resumir en pocs paràgrafs. La resta d'elements de l'impost, casuístiques i exemples, així com la relació amb l'impost de donacions es poden consultar a la guia pràctica que ha preparat l'Agència Tributària de Catalunya.¹⁹

A Catalunya, el tipus impositiu de l'impost de successions i donacions se situa entre el 7% i el 32% i, com en el cas de l'IRPF, augmenta progressivament per trams a mesura que s'incrementa l'import de l'herència. Però el tipus impositiu es té en compte al final del procés. El primer que hem de conèixer és l'import de l'herència i el grau de parentesc de l'hereu amb la persona traspassada, que determinarà la base imposable i les bonificacions que es poden aplicar.

L'import de l'herència s'obté de la suma dels béns, comptes i actius

heretats. En cas d'heretar un habitatge o garatge, s'agafa el seu valor de referència, que és lleugerament menor que el de mercat i diferent del valor cadastral. S'hi ha de sumar el parament domèstic, d'un valor màxim del 3% de l'habitatge.

Catalunya distingeix quatre grans grups d'hereus: al primer grup hi trobem tots els descendents i adoptats menors de 21 anys, que es beneficien de 100.000€ de reducció en la base imposable més 12.000€ per cada any que li falti per arribar als 21 anys —fins un màxim de 196.000€.

El segon grup es conforma per cònjuges, ascendents, fills, nets i altres descendents majors de 21 anys. Els cònjuges i descendents tenen una reducció de 100.000€, que es redueix a 50.000€ pels nets i a 30.000€ pels ascendents. Les persones majors de 75 anys pertanyents a aquest darrer grup també es poden beneficiar d'una reducció en la base imposable de 275.000€.

El tercer grup inclou germans, nebots i tiets, ascendents i descendents per afinitat, que tenen dret a

una reducció de 8.000€, mentre que el quart grup, que consta de cosins i altres graus més llunyans de parentesc, no gaudeix de cap reducció en la base imposable.

Un cop determinada la base imposable, hi ha un conjunt de bonificacions addicionals que cal tenir en compte. Les dues més importants són la reducció per habitatge habitual de la persona difunta, del 95% de la base imposable amb un límit de 500.000€, i la bonificació del 99% que poden gaudir cònjuges i parelles estables, de manera que l'import final a pagar esdevé simbòlic. La resta de membres del primer grup d'hereus tenen dret a una bonificació progressiva menor, que va del 99% al 20%. Les del segon grup van del 60% en els primers 100.000€ fins al 0% per bases imposables de més de tres milions d'euros.

Finalment, per augmentar la progressivitat de l'impost s'apliquen recàrrecs a aquells hereus del primer i segon grup de parentiu que disposen de més patrimoni. A qui disposa d'un patrimoni d'entre 402.678,11€ i 2.007.380,43€ se li aplica un coeficient multiplicador del 10% a la seva

¹⁹ AGÈNCIA TRIBUTÀRIA DE CATALUNYA, «Guia pràctica de l'impost sobre successions i donacions».

El 74% de contribuents que van pagar l'impost de successions al 2022 van haver d'abonar menys d'un euro de quota

quota íntegra. Qui està entre aquesta quantitat i els 4.020.770,98€ el té del 15%, i els patrimonis encara més elevats tenen un recàrrec del 20%. El tercer grup té un recàrrec del 58,82%, mentre que el del quart grup és del 100%.

El termini de presentació de la documentació relacionada amb el pagament de l'impost és de sis mesos des de la defunció, ampliable sis mesos més abonant interessos, i el pagament es pot fraccionar. A efectes pràctics, però, la gran majoria de la població catalana no s'ha de preocupar pel pagament d'aquest tribut davant la mort d'un ésser estimat. Com recollia el diari *Ara*, el 74% de contribuents que van pagar l'impost de successions al 2022 van haver d'abonar menys d'un euro de quota, mentre que un 10% més van liquidar entre un i 1.000€. ²⁰ Si ens centrem en imports més quantiosos, un altre 10% va liquidar entre 1.000 i 10.000€, i només el 6% restant va haver de pagar més de 10.000€.

Degut a les múltiples bonificacions i a les possibilitats de planificació fiscal, la recaptació de l'impost és baixa. El govern de la Generalitat va ingressar 643 milions d'euros amb l'impost de successions i donacions al 2022, mentre que la recaptació mitjana de les comunitats autònomes entre 2002 i 2019 suposava un 3,79% dels ingressos fiscals d'aquestes. ²¹

L'única evidència de la que disposem sobre els efectes en el comportament dels contribuents de l'impost de successions a Catalunya és l'estudi de l'economista Mariona Mas-Montserrat del 2019, on analitza l'efecte de la virtual abolició de l'impost que al 2011 va aprovar el govern conservador de la Generalitat, en aquell moment liderat per CiU amb el suport del PP, centrant-se en els cinc percentils més rics de la distribució de les herències. ²² Aquesta reforma va comportar l'establiment d'una deducció addicional de

275.000€ per aquells hereus de 74 anys o més, a més de la introducció de bonificacions del 99% de la base imposable pels cònjuges i parelles estables, que s'ha mantingut en posteriors reformes, així com per ascendents i descendents, que es van eliminar amb la reforma del 2014.

L'autora troba dos efectes rellevants d'aquestes modificacions en el comportament dels hereus. D'una banda, demostra com el repartiment de les herències està influït en certa mesura per l'impost, ja que augmenta la probabilitat de que els cònjuges heretin la totalitat de l'herència que els correspon quan minimitzar el pagament de l'impost deixa de ser necessari. D'altra banda, mostra com degut a la reforma el valor de les herències reportades va augmentar un 40% en el cas de l'1% més ric i un 20% en el cas de les herències situades entre els percentils 95 i 99. Aquest augment es va produir sobretot per una sobrevaloració del patrimoni immobiliari, que pot servir per reduir estratègicament futurs pagaments de l'impost sobre la renda derivats de rendiments futurs. L'autora també determina que aquesta virtual eli-

21 MICÓ-MILLÁN, «El impuesto sobre sucesiones y donaciones y la movilidad de la riqueza: lecciones del caso español».

22 MAS-MONTSERRAT, «What happens when dying gets cheaper? Behavioural responses to inheritance taxation».

20 IBAR, «Menys d'un euro: això paguen en impost de successions el 74% dels contribuents».

Es proposen diversos tipus de reforma, una de les quals consisteix en convertir l'impost en un tribut a les donacions i herències que una persona va rebent durant la seva vida

minació de l'impost per certs tipus d'hereus va originar declaracions de béns de difícil valoració i que al·trament no haurien estat declarats, com ara diners en efectiu, obres d'art o antiguitats.

Encara que els resultats anteriors són interessants, segueix mancant evidència empírica sobre els efectes de l'impost a Catalunya sobre la desigualtat de riquesa, i aquesta és necessària per poder-ne optimitzar el disseny, com hauria de passar amb tots els impostos i polítiques públiques. Malgrat que darrerament s'està avançant en relació amb la compartició de dades fiscals entre administracions, encara queda camí per recórrer perquè els recercadors les puguin emprar regularment per a la realització d'estudis.

Cap a on ha d'anar l'impost de successions?

En un estudi exhaustiu sobre el tema, l'OCDE argumenta que, de cara al futur, l'impost de successions ha de tenir un paper més rellevant en la proporció que representa dels ingressos fiscals totals dels go-

vernens.²³ L'envelliment de la població i l'augment de l'esperança de vida impliquen una major acumulació de capital que, sumada a l'increment del seu valor, especialment els actius immobiliaris, garanteixen herències més quantioses i no necessàriament més igualitàries.

En aquest estudi es proposen diversos tipus de reforma, una de les quals consisteix en convertir l'impost en un tribut a les donacions i herències que una persona va rebent durant la seva vida. Hi hauria un mínim exempt del que es pot rebre i tindria un caràcter acumulatiu, tenint en compte el que ja s'ha rebut a l'hora de calcular l'impost, de manera que qui rebí més donacions i herències pagui cada vegada més, reduint les possibilitats d'evadir l'impost. L'organització també argumenta que oferir una major flexibilitat en el pagament de l'impost afavoreix l'eficiència i pot reduir els hipotètics problemes de liquiditat que hagi d'afrontar l'hereu.

Al 2013, els economistes Thomas Piketty i Emmanuel Saez van derivar el model òptim d'impost de succes-

sions.²⁴ Van trobar que aquest és positiu i varia segons els paràmetres del model, però que fent servir paràmetres realistes els tipus mitjans òptims serien del 50-60%, amb tipus marginals potencialment superiors si l'elasticitat de les herències respecte al tipus impositiu és baixa —com més elasticitat més distorsionador és l'impost—, si hi ha una alta concentració d'herències o si hi ha preferències socials envers les persones que reben menys herència.

Més enllà de les propostes, el que queda clar és que el bon funcionament de l'impost, entès com a reductor de les desigualtats de riquesa, requereix que, a part d'un tipus impositiu progressiu segons la quantitat a heretar, els hereus situats als nivells més alts de la distribució del patrimoni tinguin recàrrecs addicionals progressius. Com també hem vist més amunt, és recomanable que part de la recaptació fiscal es destini a la redistribució.

Un tipus de redistribució que està guanyant adeptes entre els cercles

²³ OCDE, «Inheritance taxation in OECD countries».

²⁴ PIKETTY; SAEZ, «A theory of optimal inheritance taxation».

Un tipus de redistribució que està guanyant adeptes entre els cercles progressistes és la de les herències universals, una herència proporcionada per l'administració pública i amb caràcter universal

progressistes és la de les herències universals, una herència proporcionada per l'administració pública i amb caràcter universal, que estaria finançada amb l'impost de successions i un impost progressiu sobre el patrimoni, una proposta capitanejada per Piketty.²⁵ Segons la seva proposta, dotar la ciutadania que compleix 25 anys d'una herència de la quantitat corresponent al 60% de la riquesa mitjana d'un adult —uns 120.000€— permetria que aquella ciutadania que no han tingut la sort de tenir uns pares amb patrimoni disposin d'unes oportunitats que ara no tenen i les puguin aprofitar per crear el seu projecte de vida, ja que no és el mateix rebre una herència als 25 anys que als 50. Al mateix temps, es reduiria la concentració de la riquesa a la part més alta de la distribució, mitigant però no eliminant la desigualtat. Si bé la idea encara està en una fase de maduració, s'està començant a incorporar en diversos programes electorals i pot ser un camí interessant a estudiar.

El més urgent a casa nostra, però, és poder disposar d'evidència empírica

25 PIKETTY, *Capital i ideologia*.

sobre els efectes de l'impost. Per fer-ho cal poder accedir a dades administratives que uneixin la informació fiscal de donants i hereus. Aleshores, a més de permetre una reducció de la burocràcia en la tramitació de l'impost, es podrà estudiar i generar coneixement que faciliti analitzar el comportament dels contribuents davant l'impost, determinar fins a quin punt assoleix els seus objectius i reformar aquells aspectes on no sigui efectiu.

Més complicat, però no per això menys recomanable per aquest i la majoria d'impostos autonòmics és, a nivell de l'Estat espanyol, poder limitar la competència fiscal entre comunitats autònomes. En la mesura del possible, establir un tipus mínim compartit, i amb un llinar elevat, permetria limitar canvis de residència fiscal com a manera d'estalviar-se el pagament de l'impost, ja que en certes comunitats l'import a abonar és simbòlic.

Finalment, també seria desitjable augmentar el coneixement que la ciutadania té sobre el funcionament i la utilitat de l'impost de successions. A part de permetre una millor

planificació fiscal, evitant sorpreses i malentesos, mostrar la importància que el tribut té —o hauria de tenir— en la reducció de les desigualtats de riquesa, pot augmentar la seva popularitat entre els contribuents, com mostren en el cas de Suècia els resultats d'un experiment aleatoritzat.²⁶ L'impost de successions, doncs, és útil per a una societat que es vulgui més justa i equilibrada. ■

26 BASTANI; WALDENSTRÖM, «Perceptions of inherited wealth and the support for inheritance taxation».

■ Bibliografia

ADERMON, Adrian (et. al). «Intergenerational wealth mobility and the role of inheritance: Evidence from multiple generations».

A *The Economic Journal*, vol. 128, núm. 612, pàg. F482-F513, 2018.

ADVANI, Arun; TARRANT, Hannah.

«Behavioural responses to a wealth tax».

A *Fiscal Studies*, vol. 42, núm. 3-4, pàg. 509-537, 2021.

AGÈNCIA TRIBUTÀRIA DE CATALUNYA. «Guia pràctica de l'impost sobre successions i donacions» [en línia]. A *Agència Tributària de Catalunya*, de 21 de desembre de 2023.

Disponible a: <www.atc.gencat.cat>.

ALSTOTT, Anne. «Equal opportunity and inheritance taxation». A *Harvard Law Review*, vol. 121, núm. 2, pàg. 469-542, 2007.

BARONE, Guglielmo; MOCETTI, Sauro.

«Intergenerational mobility in the very long run: Florence 1427–2011». A *The Review of Economic Studies*, vol. 88, núm. 4, pàg. 1863-1891, 2020.

BASTANI, Spencer; WALDENSTRÖM, Daniel.

«Perceptions of inherited wealth and the support for inheritance taxation». A *Economica*, vol. 88, núm. 350, pàg. 532-569, 2021.

BLACK, Sandra (et. al). «Poor little rich kids? The role of nature versus nurture in wealth and other economic outcomes and behaviours». A *The Review of Economic Studies*, vol. 47, núm 4, pàg. 1683-1725, 2020.

BÖNKE, Timm (et. al). «How inheritances shape wealth distributions: An international

comparison». A *Economics Letters*, vol. 159, núm. 1, pàg. 217-220, 2017.

CLARK, Gregory; CUMMINS, Neil.

«Intergenerational wealth mobility in England, 1858–2012: surnames and social mobility».

A *The Economic Journal*, vol. 125, núm. 582, pàg. 61-85, 2015.

COWELL, Frank A (et. al). «Inheritance

taxation: Redistribution and predistribution».

A BISHOP, John; RODRÍGUEZ, Juan Gabriel (Eds.). *Inequality, Taxation and Intergenerational Transmission (Research on Economic Inequality, Vol. 26)*. Leeds: Emerald Publishing Limited, 2018.

ELINDER, Mikael (et. al). «Inheritance and wealth inequality: Evidence from population registers». A *Journal of Public Economics*, vol. 165, núm. 1, pàg. 17-30, 2018.

EUROSTAT. «House or flat - owning or renting» [en línia]. A *Eurostat*, 2023.

Disponible a: <www.ec.europa.eu>.

FAGERENG, Andreas (et. al). «Why do wealthy parents have wealthy children?». A *Journal of Political Economy*, vol. 129, núm. 3, pàg. 703-756.

IBAR PENABA, Leandre. «Menys d'un euro: això paguen en impost de successions el 74% dels contribuents» [en línia]. A *Ara*, de 2 d'octubre del 2023. Disponible a: <www.ara.cat>.

KINDERMANN, Fabian (et. al). «Inheritance taxation and wealth effects on the labor supply of heirs». A *Journal of Public Economics*, vol. 191, núm. 1, 2020.

MAS-MONTSERRAT, Mariona.

«What happens when dying gets cheaper? Behavioural responses to inheritance

taxation» [en línia]. A *Mariona Mas-Montserrat*, de 20 de novembre de 2019. Disponible a: <www.sites.google.com>.

MICÓ-MILLÁN, Isabel. «The effects of inheritance and gift taxation on upward wealth mobility at the bottom: Lessons from Spain» [en línia]. A *Isabel Micó-Millán*, de 16 de maig de 2023. Disponible a: <www.isabelmicomillan.github.io>.

MICÓ-MILLÁN, Isabel. «El impuesto sobre sucesiones y donaciones y la movilidad de la riqueza: lecciones del caso español» [en línia]. A *Nada es Gratis*, de 10 de juliol de 2023. Disponible a: <www.nadaesgratis.es>.

NEKOEIM, Arash; SEIM, David. «How do inheritances shape wealth inequality? Theory and evidence from Sweden». A *The Review of Economic Studies*, vol. 90, núm. 1, pàg. 463-498, 2023.

OCDE. «Inheritance Taxation in OECD Countries». A *OECD Tax Policy Studies*, núm. 28, 2021.

PIKETTY, Thomas. «On the long-run evolution of inheritance: France 1820–2050». A *The Quarterly Journal of Economics*, vol. 126, núm. 3, pàg. 1071-1131, 2011.

PIKETTY, Thomas. *El capital al segle XXI*. Barcelona: RBA, 2014.

PIKETTY, Thomas. *Capital i ideologia*. Barcelona: Edicions 62, 2019.

PIKETTY, Thomas; SAEZ, Emmanuel.

«A theory of optimal inheritance taxation».

A Econometrica, vol. 81, núm. 5, pàg. 1851-1886, 2013.

SAEZ, Emmanuel; ZUCMAN, Gabriel.

«Wealth Inequality in the United States since 1913: Evidence from Capitalized Income Tax Data». A *The Quarterly Journal of Economics*,

vol. 131, núm. 2, pàg. 519-578, 2016.